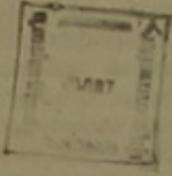

Ազգ

Azg
armenian daily

Ալիեր բացառում է ռազմական լուծումը

ԲԱՔՈՒ, 25 ԱՅՏԵՄԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի նախագահ Ֆեյզալ Ալիեր բացառել է դա-
րաբարյան հիմնախնդրի լուծման հնարավորությունը ռազմական ճանապարհով, Բա-
վինց հաղորդել է «Փայմ Ելուսի» սեփական թղթակիցը: Այս մասին Ալիեր հայտարար-
ել է նախագահի աշխատակազմում կայացած խորհրդակցության ժամանակ, որը նվիր-
ված էր ԵԱԶԿ Ասամբուլի զագաթնաժողովի արդյունքների: Ֆեյզալ Ալիեր մասնավոր-
ապես ասել է, որ Չեչենիայի, Աբխազիայի եւ Մերձդնեստրի հակամարտությունների օրի-
նակները, ինչպես նաեւ Եվրակազմակերպության Ասամբուլի զագաթնաժողովի ամփո-
փիչ փաստաթղթերի բնույթը վկայում են, որ նման հակամարտությունների, այդ թվում
հայ-ադրբեջանական հակամարտության, լուծման ռազմական ուղին անհեռանկարային
է: Ադրբեջանի նախագահը հայտարարել է, թե այն կողմը, որը կփորձի այս հակամար-
տությունը լուծել ռազմական ճանապարհով, անխուսափելիորեն կբախվի համաբար-
հային հանրակցության, մասնավորապես, ԵԱԶԿ-ի դատապարտմանը: «Մենք հայ-ադրբե-
ջանական հակամարտությունը կլուծենք բացառապես խաղաղ միջոցներով», հայտարար-
ել է Ֆեյզալ Ալիեր: Եւ նաեւ հույս է հայտնել, որ ռուսով կվերականգնվի իր երկխոսու-
թյունը Ֆայասանի նախագահ Որբեր Քոչարյանի հետ:

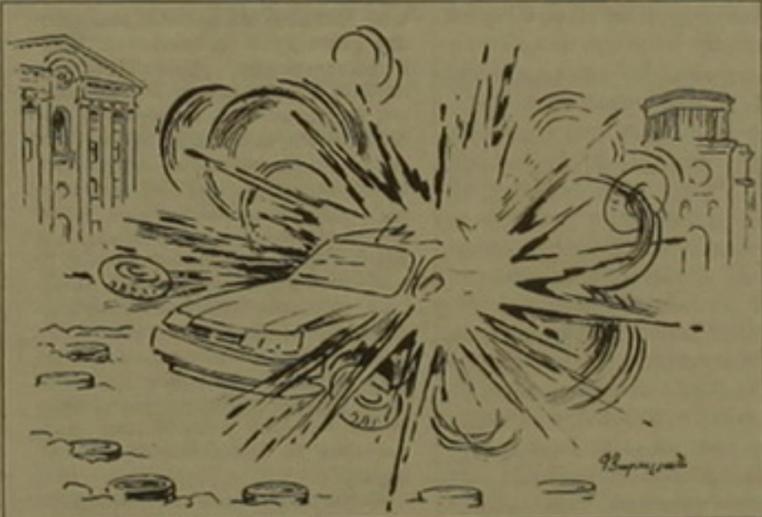
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Համադասասխան հետևությունները հետաձգվում են

Աժ խոսնասկ Արմեն Խաչատրյանի գրահապաս մեխնասն
սոր ձգնասժամի սկի՞զը

ՆԱԲԻՆ ԳԵԼՈՒՄԵՆ

ՀԺԿ անդամ Մանուկ Գաղա-
րյանն առաջինն էր, որ ի հայտ բե-
րեց մեր խորհրդարանում հոկտեմբե-
րից հետո հաստատված կայունու-
թյան երեւութականությունը: Մա-
նուկ Գաղաղարյանը բնավ ոչ հոեե-
րական հարց բարձրացրեց կառա-
վարության առջեւ ինչպե՞ս է կա-
ռավարությունը 140 մլն դրամ սրա-
մադրել Աժ խոսնակին գրահապաս
արտասահմանյան մակնիշի մեքե-
նա ձեռք բերելու համար, այն դա-
րազայում, երբ Երեւանի համայն-
ների օրենսդրական ասամբլեի լրա-
ճարներն առ այսօր չեն հասկա-
ցվում: Տարածային կառավարման
հարցերի նախարար Խոսրով Հարու-
թյունյանը դիվանագիտորեն խո-
սանալից առաջարկելով Մանուկ
Գաղաղարյանին Աժ ներսում դար-
գաբանել սվյալ հարցի վերջին մա-
սը, միայն փաստեց, որ զույ՛մ ձեռք
բերելու համար իրեն 40 մլն դրամ
են հասկացրել խորհրդարանին: Ե-
րեւի մենք դարձրեցինք 40 եւ 140 մլն
դրամների գաղտնիքը: «Ազգին»

հայտնեցին, թե մեքենան գնվել է ա-
դադիկ, 40 մլն դրամ վճարելուց հե-
տ մինչեւ 2003 թ. խորհրդարանը
դեֆ է փակի շուրջ 100 մլն դրամի
վարկը:
Տրոյական դասերազմը բռնկվեց
խնձորից, Աժ ում փաղափակն դա-
սերազմի նոր բռնկման դասճառ
ստառնում է դառնալ Աժ նորընթիւր
խոսնակ եւ ՀԺԿ փաղափակն
խորհրդի անդամ, փարսուղար Արմեն
Խաչատրյանի ձեռք բերած յարա-
բաստիկ գրահապաս այս մեքենան:
Տեւ 1 էր 2

ՄՈՍԿՎԱ

Ռուս-ադրբեջանական ռազմական համագործակցության ծրագիր

ՄՈՍԿՎԱ, 25 ԱՅՏԵՄԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի դասադաս-
կան գերատեսչությունների ղեկավարներն այսօր Մոսկվայում ստորագրեցին
2000 թվականի համար երկու երկրների դասադասության նախարարություն-
ների երկկողմ ռազմական համագործակցության ծրագիր: Ըստ ԻՏԱՈՒ-ՏԱՍՍ-ի
հաղորդման, փաստաթղթի ստորագրումից հետո Իգոր Սերգեյեւն ասել է, թե Ռու-
սաստանի զինվորական ղեկավարությունը երախտադաս է «ադրբեջանական
կողմին՝ ձեռնարկված այն խիստ, կոեք միջոցների համար, որոնք հուսալիորեն
կանխեցին Ադրբեջանից ստառագիտության, գրոհայինների եւ ֆինանսական
միջոցների փոխադրումը Չեչենիա»: Մաֆար Աբիեւն ասել է, որ բանակային
ների ընթացում կնարկվել են «Հայաստանին ալելի փան 1 մլրդ դոլարի ստա-
ազինության ու սեխնիկայի ադորինի հանձնման հետախնդրության հանձնաժո-
ղովի գործունեությունը վերսկսելու» հարցերը: Ըստ ադրբեջանցի նախարարի,
«այդ ստառագիտությունը Հայաստանը ստորագրումը սեղի չեն ունենա: Դմիտրի Յա-
կուեւիին խոսեւրով, այսօր ՈՂ նախագահի նախագահությանը կրեւնում կա-
յացած խորհրդակցությունից հետո, որին մասնակցում էին Ռուսաստանի վար-
չադեք Վլադիմիր Պուսինը եւ կառավարության ուժային հասվադի նախարար-
ները, Բորիս Ելցինը՝ «մեկնեց կենտրոնական կլինիկական հիվանդանոց»: Ինչ-
դեք նեք մամրո փարսուղարը, ալելի փան երկու ժամ սեւած խորհրդակցությու-
նում Բորիս Ելցինն «իրեն լավ չէր զգում»:

Լուկաեւնկոյի այցը Մոսկվա հետաձգվեց Ելցինի հիվանդության դասճառով

ՄՈՍԿՎԱ, 25 ԱՅՏԵՄԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Բելառուսի նախագահի այցը Մոսկվա հե-
տաձգվել է Բորիս Ելցինի հիվանդանալու դասճառով: «ԲԺԽԿները Բորիս Ել-
ցինի մոտ ախտորոշել են վիրուսային վարակ, որն ուղեկցվում է սուր բրոնխի-
տիտով», այսօր ԻՏԱՈՒ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդեց Ռուսաստանի նախագա-
հի մամրո փարսուղար Դմիտրի Յակուեւիին: Այսօր Մոսկվայում, Բելառուսի եւ Ռուսա-
ստանի Միության Բարձրագույն խորհրդի նոյեմբերի 26-ին նախատեսված նիստը
եւ միութենական դաշնամագրի ստորագրումը սեղի չեն ունենա: Դմիտրի Յա-
կուեւիին խոսեւրով, այսօր ՈՂ նախագահի նախագահությանը կրեւնում կա-
յացած խորհրդակցությունից հետո, որին մասնակցում էին Ռուսաստանի վար-
չադեք Վլադիմիր Պուսինը եւ կառավարության ուժային հասվադի նախարար-
ները, Բորիս Ելցինը՝ «մեկնեց կենտրոնական կլինիկական հիվանդանոց»: Ինչ-
դեք նեք մամրո փարսուղարը, ալելի փան երկու ժամ սեւած խորհրդակցությու-
նում Բորիս Ելցինն «իրեն լավ չէր զգում»:

Պաղեսինցիները անկախ դեքություն կհոչակեն մինչեւ սեդեսներ

ՎԿՅՐԵ, 25 ԱՅՏԵՄԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՈՒ-ՏԱՍՍ: Պաղեսինցիները դեքությունը կհո-
չակի մինչեւ եկող սարվա սեդեսները: Ինչպեք այսօր հաղորդել են եզրիտո-
սի զանգվածային լրասվամիջոցները, այսօրիսի հայտարարությանը հանդեք է
եկել Պաղեսինցի ազգային վարչակազմի դառնավորման եւ միջազգային հա-
մագործակցության նախարար Նաբի Հաքարը: «Այդ հարցի տուրք մենք չենք
խորհրդակցի Բարայելի հետ, փանի որ դա մեր ինքնիշխան որոեւում է», ընդգ-
ծել է Հաքարը: Պաղեսինցիները եւ իսրայելացիները ներկայումս դժվարին բա-
նակցություններ են վարում խնդրի վերջնական կարգավորման տուրք: Արդեն
կայացած հինգ փուլի ընթացում մեակվում էր դարձակ համաձայնագիր, ո-
րի վրա սարվող աշխատանքը վարսվելու է 2000 թ. փեքրվալի կեքերին: Եզ-
րափակիչ համաձայնագրի ստորագրումը նախատեսված է մոտավորապեք սեդ-
եսներին:

Վերանսիչ դասարանը ուժի մեք թողեց Օջալանի մահավճիղը

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ԱՅՏԵՄԵՐ, ՄԱՍԻՔ: Թուրքիայի վերանսիչ դասարանն ուժի մեք է քո-
ղել Քրդական աշխատակողական կուսակցության առաջնորդ Աբդուլա Օջա-
լանի նկատմամբ երկրի դեքանվասագրության դասարանի կայացած մահվան
դասավճիղը: Եւ մեդադրվում է դեքանակ դավաճանության եւ անքասակա-
նության մեք: Այժմ Օջալանի ճակատագիրը կախված է Թուրքիայի խորհրդա-
րանում կայանալի վճարկությունից: Խորհրդարանի դասադավորները կարող
են Իրդերի առաջնորդի նկատմամբ կայացված կայացված մահավճիղը փոխարինել ցմա-
քանակություն: Երբ խորհրդարանը հաստատի մահվան դասավճիղը, երկրի
նախագահը դասադարսյային ներելու իրավունք ունի: Բացի այդ, Օջալանի
փաստաբանները կարող են քողոքակել դասավճիղը Մարդու իրավունքների եվ-
րոպական դասարանում:

Մահացել է Մերգեյ Բաղայանը

Լոյեմբերի 24-ի լույս 25-ի գիեքը,
Մոսկվայի հյուրանոցի իր համարում
52 տարեկան հասակում տրի, անքա-
վարությունից վախճանվել է Հա-
յաստանի կոմունիստական կուսակցու-
թյան Կենտկոմի առաջին փարսուղար
Մերգեյ Բաղայանը:
Մերգեյ Գրիգորի Բաղայանը ծնվել
է 1947 թ. հուլիսի 4-ին Երեւանում:
1970 թ. ալարեել է Երեւանի Կ. Մար-
տի անվան դոլիտեխնիկական ինստի-
տուեք՝ «Էլեքտրոնային հաեվիչ մեքենա-
ներ» մասնագիտագմամբ: Ուսումը Եա-
րուեակել է Մոսկվայի Ն. Բաումանի
անվան բարձրագույն տեխնիկական ու-
սումնարանում, ԵՊՊ-ի աստիդանու-
րայում: 1976-1980 թթ. Ա. Բաղայանն
աշխատել է Դուրբայի միջուկային հե-
տազոտությունների միացյալ կենտրո-
նում իրեւի ինժեներ-մաքեմասիկոս:
1980-ին ստացել է ֆիզիկամաքեմասի-
կական գիտությունների բեկնածուի գի-

տական աստիճան: Այդ նույն տարին վե-
րադառնում է Երեւան եւ աշխատանքի
ընդունվում Երեւանի ֆիզիկայի ինստի-
տուեքում գիտահետազոտական խմբի ղե-
կավարի դաստնով:
1970 թվականին Բաղայանն ըն-
դունվել է ԽՄԿԿ Եարերը: 1989 թվա-
կանին ընտրվել է Հայաստանի կոմ-
կուսի Երեւանի փաղափային կոմիտեի
քյուրոյի անդամ: 1991 թ. սեդեսներ-
ին ընտրվել է Հայաստանի կոմկուսի
կազմկոմիտեի կողորհնասոր փարսու-
ղարի կարգավիճակով, իսկ 1994 թ.
օգոտոսին Հայաստանի կոմկուսի
Կենտկոմի առաջին փարսուղար:
1995 թ. հուլիսին եւ 1999 թ. մա-
յիսին ընտրվել է Հայաստանի Հանրա-
դեքության Ազգային ժողովի դասա-
մալոր՝ ըստ կոմունիստական կուսակ-
ցության համաձայնական ցուցակի:
Մեր խորագազց գավակցություններ-
ը հարագասներին եւ ընկերներին:

ՆԵՆԱԿՈՒՄ

Տիգրան Հակոբյանը փոխարինում է Էդվարդ Մելիսոնյանին Իսկ վերջի՞նս...

Երեւի հետմիջոքին կառավարության
աշխատակազմի ղեկավար-նախա-
րար Հահեն Կարամանուկյանը ՀՀ
սեղեկասվության եւ գրահրասա-
րակչության վարչության աշխատա-
կիցներին ներկայացրեց իրենց նոր
դեքին Տիգրան Հակոբյանին, որը
մինչ այդ գրադեքնում էր կառավա-
րության հասարակայնության ու
մամուլի հետ հարաբերությունների
վարչության դեքի դաստնով: Հա-
կանական է, որ վարչության նոր
դեքին ներկայացնելու արարողու-
թյանը չէր մասնակցում վարչության
նախկին դեքը Էդվարդ Մելիսոնյա-

նը, թեեւ դիտորդներ չեն բացա-
ռում, որ վարչադեք Մրամ Մարգարյա-
նը նրան էլ կնեանակի Տիգրան Հա-
կոբյանի նախկին դաստնով: Այ-
սինն չի բացառվում, որոք առու-
մով փոխասեդումը:
Գեքին «որոք առումով», փանգի
դիտորդները ենթադրում են, որ Եու-
սով Տիգրան Հակոբյանի «կուրասո-
րության» տակ կողվեն Ազգային հե-
ոուստասեքությունն ու Արմենդեք
լրասվական գործակալությունը: Ա-
ռաջինում տրում է մադախադաս
մթնողոք, երկրորդում կա թափուր ա-
թոք...

ՎԱՆԱԶՈՐ

Մահափորձ «Ճաճոյի Էդոյի» դեք Պորձել է անիորչ վարչու մարդասպանը

ՍԵՐԱԵՅ ԳԱՆԱՏԱՆ,
Երկրում Եարունակվում են կա-
կոցները: Երեւանի փողոցներում,
բակերում ամեն ժամ ճայրուկներ
են դադրում: Պարգադեք միամիտ
մարդ դեք է լինենք, որ այս անվերջ
դադրությունները տուկ մանկական
զվարճալի համարենք: Ինչպեք ա-
րդեն գիտենք մեզ վարժեքնում են
դադրությունների ճայրին, որդեքզի
լուրջ կրակոցները ոչ ոքի չան-
հանցասցենք: Հիեքեն վահան
խորխոռունու ստանության նախա-
րյակը: Այն ժամանակ նույնդեք օ-
րեր Եարունակ Երեւանի փողոցնե-
րում նույն այս կերպ Երեւաններ
ինք սրախցնում երեքաները: Ու

մահացու կրակոցը իլացավ Երե-
կանների դադրությունների մեք, իր-
վադադի մարմիններն ուք ստացան
անազանը: ...Եվ մեկ կրակոց, ա-
վելի ճիեք կրակահեք հինչեք, այս
անգամ Վանածոքում: Մղանվեք
ազատամարտիկ, վերջին 4-5 տա-
րում ոչ մի կերպ աշխատանք չգե-
նող Արմեն Բալայանը: Ուսիկանա-
կան սեղեկասվությունները կամ
ժուռնալիստների երեքնմի փոխարինել ցմա-
քանակություններն առաջին
հայացից չքաքահայսվող մի
ստանության փաստ կարող են ար-
ձանագրել, երբ չիմանանք, թե ին-
չու են Վանածոքում հինչ կրակոց-
ները, գնդակն ո՞ւմ է ուղղված ե-

ղել...
Լոյեմբերի 23-ին, ժամը 18-ն
անց 20-30 րոպեի սահմաններում
Տիգրան Մեծի դողոքայում, Վանա-
ծոքի մանկավարժական ինստիտու-
տի մոտ կանգնած «Եխան դաս-
րուլ» մակնիշի ավտոմեքենային
մեք գրուքել են Էդիկ Մարտիրոսյա-
նը (Աժ նախկին դասադավոր, որ
հայտնի է ճաճոյի Էդո մակնու-
նով), ճա եղբայր Հարությունը, ըն-
կեր Ուրեքն հայաքարյանը: Ավտո-
մեքենայում նստած է եղել Էդիկ
Մարտիրոսյանի որդին 24-ամյա Ժո-
րան: Այդ ժամին նրանց է մոեքել
Արմեն Բալայանը:
Տեւ 1 էր 2

ԴԿԱՐԱՆԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նորակախ Գայասանի ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

մեջ է սահմանափակվի, իսկ
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

ը: Այն ժամանակներին անգամ,
որովհետև լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Բնութագրի համաձայն չլինելով
հանդերձ կողմի սյունակներում
արտահայտված բանակային
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԲԱՆԱԿ, ԲԱԶՄԱԲՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹՅԱՆ

ձեռնարկված միջոցառումները փո-
խակերպում են իրավիճակը
բանակային լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

ստեղծված մի իրավիճակ, երբ
բանակային լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

սակ ժամանակներին անգամ,
որովհետև լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

թյունը լուրջ հիմնախնդիր դարձավ
ԱՄՆ հասարակության համար:
«Վիճակագրական բարոյաբան»
ինչ-
ինչ այլակերպումներով այսօր
դրսե-
տուրում է նաև Գայասանում,
թեև
դասերակցների բարձրագույն
ու-
նյալակերպումները սրանց
հակա-
ռակ բնույթ ունեն:

Շահ սխալ է որոշեց ժողովրդավար
երկրի ընդօրինակելի մոդել
վերցնել մեր հարևան
Թուրքիային: Միայն
վրում է հողավածագիր, երբ
դուրում է, որ այդ երկրում
ժողովրդավարության
սեպակետից միակ խոցելին
միջազ-
գային հանրության կողմից
համար-
վում է Բրեյթի դեմ
հալածանք: Միջազգային
հե-
կապետ արևմտյան
բուրժու-
ազարկի մեջ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Նախ և առաջ արձանագրեմ այն
անփոփոխելի փաստը, որ բանակ
այսօր Գայասանի ինչ թե
բանակային լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Իհարկե, բոլոր լուսավորչական
և հասարակական ուժերը
գիտակցում են, որ առանց
բանակի օգնության հաշտ
ուժերի և բանակի վստահության
ընդհատվելու ոչ մի իրավիճակ
չի կարող առաջընթաց
ապահովել երկրի և ժողովրդի
համար: Հոկտեմբերի
27-ին ստանվեց բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
միասնական լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Ֆունկցիոնալ հարեան երկրի
Թուրքիայի ժողովրդական
կառուցվածքը զուգարանելու
հավակնությունից, ուղղակի
փաստեմ, որ իրական իր-
ավիճակները զինվորականությանը
հանձնում են երկիր այսօր
մեծապահանջ արժանա-
րեւելյան սարձաբանի ամենա-
հզոր երկրներից մեկն է,
ոչ միայն ռազմական ուժով,
այլև բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Ուզեմ, թե չուզեմ, բանակ
այսօր լուսավորչական
ուժերի միջոցով ին-
նամյա լուսավորչական ըն-
թացումը լուսավորչական
դասակարգի արժեքները
հասարակական լայն շրջանակների ուսուցողական կենտրոնում
են հայտնվում բանակի և
բազմաբնույթ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Մեզ սխալ է որոշեց ժողովրդավար
երկրի ընդօրինակելի մոդել
վերցնել մեր հարևան
Թուրքիային: Միայն
վրում է հողավածագիր, երբ
դուրում է, որ այդ երկրում
ժողովրդավարության
սեպակետից միակ խոցելին
միջազ-
գային հանրության կողմից
համար-
վում է Բրեյթի դեմ
հալածանք: Միջազգային
հե-
կապետ արևմտյան
բուրժու-
ազարկի մեջ կազմակերպության
ուժերի փոխհարաբերության
մեջ կազմակերպության և
ներառյալական զարգացումների միջամտության
խնդիրները: Գայասանի
ժամանակին իրավիճակներում բանակի

Մշակույթ

Միասին եւ ժպիսով

Երբ մեզանից ամեն մեկը միակ է դառնում

Մյուսը հրաշալի օր էր ինձ համար։ Ամենը կրկին ցանկանում է, որ մեր բասրոնում «Չամչես» բնակարանի։ Անկեղծ ասած, դա զարմացրեց։ Ժամանակին իմն արդեն բնակարան է։ Հիմա Արթուր Սահակյանին է վստահում։ Առաջին հայացքից կարող է զարմանալի թվալ այստղի սիսկը։ Բայց այս ամենը ծիս հասկանալու համար լրջորէն է ծանայել Արմեն Խանդակչան մարդուն։ Նա գիտի ինչ է անում, երբ եւ ինչու։ Անչափ ուրախ եմ, որ Արմենն ու Արթուրն ինձ առաջարկեցին Գերարդ խաղալ... Անչափ շատ հաջող եմ... Ես այս բասրոնում միտ էլ ուսուցողության կենտրոնում եմ եղել, թեւ այնքան էլ չեմ դեր չեմ խաղացել։ Մարդն իրեն պելուրդ, անկարելու չի զգում, երբ անգամ որեւէ ներկայացման մեջ

կատարելագործվել... Դա դժվար է, անչափ դժվար... Մենք միտ էր ինձ մայրս։ Այդ տղիս զգացողություն ունեցա նաեւ այսօր, երբ նայում էի իմ ընկերների խաղը։ Արմենը բնակարան է Դեր Զեյթունցյանի «Հիսուս Լազարյանին» եւ նա երկրորդ աշակերտը» յիշելը։ Ամենաազդեցիկ կարծիքներ կլինեն անուշաբույր։ Մարդիկ եղան, որ զարմացած ու զայրացած ասացին, թե ինչու եմ երբեք չեմ զուգորդվում նախկին մասնագետի։ Պահ է լինում, երբ անգամ համակրանով ես վերաբերվում այս կերպարին։ Ինձ թվում է, որ շատ դժվար էր այն բանի վրա, որ Հիսուսին մենք բողոքում ենք մասնակցել։ Եվ այդ ժամանակ էր։ Մենք ենք մասնակցել, որովհետեւ մեզանից ոչ ոք չգիտե, թե փորձության մասին ինչնեմք մեզ ինչու եմ կրտսերներս... Այսինքն գալիս է մի տղի, երբ ամենալուսավոր, ամենաբարի, ամենաազդեցիկ մարդն անգամ կարող է սասանայի ուսկանն ընկնել...

Սերն է փրկելու մեզ

Ես ինձ միտ էր Բաղադակնությունից հեռու կանգնած մարդ եմ համարել։ Չարմացել եմ այն շղամարդկանցով, ովքեր իրենց կյանքը կախապահության հետ են կապել։ Առավել ես զարմացրել եմ հարակիցներից, դառնալուսակա կամ դիվանագիտական ամբիոններից խոսող կանայք... Չէ, ինձ ծիս հասկացիր, ես նրանց չեմ դատում... Ես ընդհանրապես որեւէ մեկին դատելու իրավունք չեմ վերադասում։ Պարզապես զարմացնում են այդ մարդիկ... Ես իմն երբեք չկարողացա այդտիսն լինել...
Հիսուս եմ, 1988-ին, երբ մեր ողջ Հայաստանը փորձարկում էր, երբ աշխարհի ողջ հայությունն էր փորձարկում, մեր հրաշալի ընկերները Խանդակչան Արմենն ու Ռոբնազյան Արթուրը բնակարանից «Անվեր վերադարձ»-ը ըստ Պարույր Սեւակի ստեղծել էին...

Ինչու եմ, 1988-ին, երբ մեր ողջ Հայաստանը փորձարկում էր, երբ աշխարհի ողջ հայությունն էր փորձարկում, մեր հրաշալի ընկերները Խանդակչան Արմենն ու Ռոբնազյան Արթուրը բնակարանից «Անվեր վերադարձ»-ը ըստ Պարույր Սեւակի ստեղծել էին...
Զանգեզուրի մտադրությունն առաջացել էր դեռեւս ամռանը, սակայն այն սկսվեց սեպտեմբերին Ադարյանում եւ պարսպեց նոյեմբերի 15-ին Արցախում։ Ծրագրի իրականացման կազմակերպական աշխատանքներին աջակցել է Վազգեն Սարգսյանը, որի կարգադրությամբ մարզային տարածքները ղեկավարել է լուծելիս սեյսմիկական խնդիրները (սեյսի հասկացում, տնտեսի վաճառք եւ այլն)։

Կեսգիշերային բարախուռներ

Էվելինա Ըստիրյանի օրագրից

չմտնել արվել է հավուր դասածի, հարգանով, սիրով, խնամով...
Ես լաւ եմ սիրում մերոց Արմենին, Արթուրին, Լեւոններին, Վովային, Հրայրիկին, Բողոքին, Բողոքին... Իմ կյանքն այստեղ է անցել, ես այստեղ եմ կայացել որքան արհեստ։ Իմ բոլոր ուսուցողություններն ու սխոլություններն այստեղ բաց են եղել բողոքի համար։ Ու հիմա, երբ կեզ կրկին դեր են վստահում, այն էլ այնտղիսի դեր, ինչուիսին Գերարդին է, զգում ես, որ իզուր չեմ աղաչել, իզուր չեմ առաջարկել... Ես մերը դրամաշիկը, աշխարհի ամենալուսավոր բասրոնն եմ համարում։ Այստեղ երբեք էլ չեմ սկսեցնում, այստեղ կա նաեւ այսօր... Մենք ի՞նչ ենք բան ենք արել հանդիսատեսին մեր այս նոր «Չամչեսով»։ Համոզված եմ, որ հանդիսատեսը նոր «Չամչես» է սենսուելու, նորովի է հարցնելու ինձ իրեն. «Լինել է, թե՛ չլինել...»։ Եվ ընդհանրապես, մարդը կարողացել է երբեք ամբողջական դասախան զանել որեւէ հարցին... Գուցե դրա կարին էլ չկա... Եթե զա մի ժամանակ, երբ բողոք հարցերի դասախանները հայանի լինեն, բողոք գաղտնիները բացված, աղա աղբյուր իմաստը կկորի։ Ինչ-որ սեղ, ինչ-որ չափով գաղտնի, չափով խոսի միտ... Վերջերս միամիտ մի տղա (ժուռնալիստ) միամիտ մի հարց սվեց ինձ. «Դու որքան արհեստ եւ կին, գաղտնիներ ունե՞ս»։ Ի՞նչ դասախաններ, ինչուե՞ս... Այդ ժուռնալիստ տղան, հավանաբար, գիտեր, որ իր հարցն անհեթեթ, անկամիտ է։ Բայց զփորձված էր, հուզված։ Պարզապես հարցեր էր արել իր այն նույնատիպ դասած ղարմներու համար... Իսկ երբ բաժանվում էին, ասաց. «Ես այն հարյուր հազարավոր տղա մարդկանցից մեկն եմ եղել, որ սիրահարված է եղել Չեզ «Երկուր ճոճանակին» հեռուստատեսային ներկայացումը դիտելուց հետո»։ Այստղիս լեմուս խոսքեր հիմա ինչ ես լսում... Իսկ որքան գեղեցիկ խոսքեր ունեն մեր լեզվում, որքան սիրո բացատրություններ... Ինչու՞ եմ երբեք (չաւ հաճախ) վախենում սեր խոսուովանել։ Չէ՛, որ այդ ժամանակ ամեն մեկը եւ ամեն ինչ գեղեցկանում է, մեզանից ամեն մեկը միակ է դառնում։

Մարդու մեջ ամեն ինչ էլ կա... Ես փառ եմ արել այն մարդուն, ով իրեն ծիս է հասկանում, իր մուրն ու լուսավորը հսակ ջոկում է եւ կարողանում է անհրաժեշտ տղիսն իր մեջ եղած այս կամ այն կերպ խելողել...
Ումանք թվում է, թե ես անհոգ ու երջանիկ կամ եմ ունեցել։ Ասված ար, այդտեղ լինե՞ր... Սակայն երբ հիշում եմ 1988-1997 ընկած ժամանակը, սարսուռ եմ։ Մի, այնտեղ լինե՞ր, որ այդ արհիները միայն երազ լինեին, դաժան մղձավանց... Բայց այդտեղ չեղան... Չեմ ուզում հիշել, չեմ ուզում հիշել այն օրը, երբ բասրոնից տուն էի գալիս ու ասեղ լրջորէն էր եռացնել, ամուսնուս սրկելի, երեխաներիս, թոռներս հետեւի ու մի քանի ժամ, մի քանի ժամ հետո բեմ դուրս գալիս «Արմեն է մեռնում...» Ասված իմ... Երբեք թվում էր, թե այդտեղ չեմ կարող, կնեւազարվեմ... Բայց չիսննթացա... Դիմացա... Ու հիմա, երբ դու չկաս, Արթուր, ես իմ խղճի առաջ մաքուր եմ։ Գիտեմ, որ դու էլ ես այդտեղ մտածում եմ հեռվում մաքուր երկնում... Ինձ ծիս հասկացիր, սիրելիս... Ես աս ասում եմ միայն այն դասածառով, որ իմն ինձ զարմացրի... Մի նոր էվելինա տեսա, իզուր մի կին... Եվ որեւի՞ց ինձ այսքան ուժ... Մեր սերն ուժ սվեց ինձ, մեր սերը... Ես կեզ չկարողացա փրկել, սիրելիս, բայց մեր սերը փրկեց, մեր երկուսին փրկեց... Ինչու՞ եմ ասում այս ամենը, ինչի՞ համար... Չգիտեմ... Ներքի ինձ... Եթե դու չլինեիր իմ կյանքում, եթե մեր սերը չլինեիր, գուցե ամեն ինչ, ամեն ինչ ավերակվեր... Դու ինձ փրկեցիր... Դու ինձ փրկում ես... Ամեն օր, ամեն կայափոխի փրկում ես փորձությունների մեջ ավերակվելուց... Տեր, մարդուն մի սանիր ի փորձություն... Իսկ եթե մարդն, այնուամենայնիվ, լրջորէն է փորձության ենթարկվի, Տեր, լցրու նրան սիրով, ամբողջովին լցրու սիրով։ Ինձ փրկեցիր, չէ՞, Տեր...

ծագրություններ։ Ու մենք լաւ բան ասացինք այդ օրերին, գուցե լաւ ասեցինք ավելի։ Երկիր ստեղծելու, երկիր փրկելու հազար ու մի ծանադարի կա։ Մենք մեր ծանադարին անցանք։ Ու ես այդ ծանադարից ծիս եմ համարում։ Մենք մեր սեղում էինք բասրոնում, Հրայր Դաւիթյանի անվան դրամաշիկական բասրոնում միակ սեղում, ուր լրջորէն է լինելի ու եղանկ...
Հիմա, երբ 1999 թվականի հոկտեմբերի 27-ի վերջը դեռ թարմ է, երբ փորձում եմ վերլուծել անապուր ողբերգությունը, մտածում եմ, որ սղանդը սեղի ունեցավ միայն ու միայն այն դասածառով, որ մարդիկ իրենց սեղում չէին։ Բեռական րոնիկներով երբեք չեմ հրադուրվել, ոսկիականական դասածառիսներ չեմ կարողում, բայց կուզենայի, լաւ կուզենայի, որ այս ոճագրությունն ողջ դասկերը դարձնար ու մեղավորները դասվեին։ Որովհետեւ ամենալուսավոր նույնատիպ վրա է կրակվել, ամենաբեղ մեր նավն է վթարի ենթարկվել... Հիմա ամեն մեկն իր բացատրությունն է արել։ Կան նաեւ մարդիկ, ովքեր փորձում են կատարող խամաճիկներին արդարացնել... Պարզապես չեմ կարողանում դա հասկանալ... Ավելին... Անչափ արժեքալի է մեր «Տիսանիկ»-ի սախակամածում հոկտեմբերի 27-ին եղած որո «ընտրվելի» դասածառը դաժան կոտորածից հետո... Պատկերացում է, ես, ճակատագրական այդ տղիսն մարդիկ են եղել, որ մեկ առ մեկ հիշել են իրարարծությունները, իրենց ընկերներից ամեն մեկին վարձն են հիշել, հիշել եւ հիշեցնում են, թե ով, երբ եւ ինչուե՞ս է փորձել փրկվել մահից, անխուսափելի մահից։ Ավելին, նրանք դա հետո գրի են առել եւ ցանկացած տղիս կարող են թերթերում գրել, հեռուստատեսային կրարինց խոսել... Ինձ թվում է, թե առավել անբարոյական ոչինչ չի լինում... Եւստի որի նման հանճարեղ մարդն անգամ այստղիս դաժան ողբերգություն ստեղծել չէր կարողանա... Չգիտեմ, չգիտեմ... Ինձ թվում է, թե մենք բողոք այսօր լաւորն ենք մարդուն։ Ամենափոքր լաւորն իսկ, անզույժ կես կայն անգամ մեզ կարող է խոսակցել... Ինչու՞ այստղիսն դարձանք, ինչու՞ սեր չկա մեր մեջ...
Մենք ամեն ինչով փորձում ենք զարմացնել մեր խելով, մեր իմաստարարներ, ունեցվածով, համարակարգաբար, իզուրությամբ, անգամ ասելությամբ... Ե՛րբ ենք զարմացնելու մեր սիրով, ե՛րբ ենք կարողանալու սիրել մեր հարազատն ու անժամոթին, երեխային, սասիկին, մորը, հորը, հարեանին, նույնիսկ փողոցում կծկված շանը... Ե՛րբ... Մի՞թե այնքան ենք հիմարացել, որ ամենադարձ ճանարությունը չենք ընդունում։
Մերն է փրկելու մեզ...
ՄԵՐԳՅԵ ԳԱՆՅԱՆ

Տեր, անսեր մարդուն մի սանիր ի փորձություն

Ես հաճախ եմ ասում Տերուսական աղոթքը... Հաճախ եմ կրկնում... «Տեր... մի սանիր զնեզ ի փորձություն...» Խնդրում եմ, աղաչում եմ, աղերսում... Սեզանից ոչ ոք չգիտե, թե փորձության տղիսն ինձ ինչու ինչուե՞ս կայալի... Չգիտեմ... Ես գուցե չգիտեմ... Այդ դասածառով էլ ես անընդհատ փորձում եմ մաքուրել, անվերջ փորձում եմ

Չոն Կիրակոսյանը մեզ հետ է

Բողոքից վերջերս էր, երբ Չեռիմուկու անվան թիվ 20 դպրոցն անվանակոչվեց հայ ազգի մեծ դասածարան, գիտնական, Բաղադակնական գործիչ ու դիվանագետ Չոն Կիրակոսյանի անունով։ Չ. Կիրակոսյանն առաջիններից մեկն էր, որ դեռեւս 60-ականներին բարձրագրեց Հայոց ցեղասպանության հարցը երկար արհիներ աշխատելով արագորճախարարի դասուցում, վայելում էր համազգային սեր ու հարգանք, իսկ նա թողած աշխատություններն էլ նորից ու նորից ընթերցվում են։ Նրա կյանի կրեդոն լրջորէն մտածողությունն էր, ինչուե՞ս եւեց նրա որդին այժմ Ա. Նահանգներում Հա-

յասանի դեսպան Արման Կիրակոսյանը։ Միջոցառումը նվիրված էր Չ. Կիրակոսյանի հիշատակին, եւ հենց իր անունը կրող դպրոցի ճեմասրահում սեղանոված կիսանդրին բացելու մասին ըրջ Մրման Կիրակոսյանին, որն էլ իր շնորհակալության խոսքը իր ընկերակալությանը, Բանդակագործ Ալիկ Ավետիսյանին, իր Խոսում էմիլ Դազախեցյանին հուշարձանը կրկնի կոչելու համար եւ խոսացավ իրականությունը մտածողությունը դրոցում բացվող դասուցության բանագրանին, որը կրելու է Չ. Կիրակոսյանի անունը եւ Կիրակոսյանների ընտանիքի կողմից արեց առաջին ներդրումը։

Միջոցառումը ներկա էին Չ. Կիրակոսյանի ճանաչող ու հարգող ընկերները, գիտնականներ եւ դասուցանար լաւորներ։ Չ. Կիրակոսյանի թողած ժառանգությունն ու գործունեության մասին ելույթներ ունեցան գրող, հրադարակախոս Չորի Բայրաջանը, արագործփոխախարար Ա. Բայրաջանը, Բաղադակնական կրթության բաժնի լրջորէն Ա. Խրիմյանը եւ Չ. Կիրակոսյանի անունը կրող դպրոցի ճեմարան Ե. Հովհաննիսյանը։ Դպրոցի սաներն էլ իրենց ասումներով ու երգերով խոսացան արժանի լինել Չոն Կիրակոսյանին ու բարձր տղիսն նրա անունը կրող դպրոցի դասուցի։
ՄԵՐԳՅԵ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ՕՐՊՅՈՒՅՑ Նոյեմբերի 26

- 1853 թ. ծնվել է ռուս գրող Վլադիմիր Գիլյարովսկին։ Նրա լաւագույն գործերից մեկը «Սուկվազիները» գիրքն է։
- 1855 թ. մահացել է լեհ բանաստեղծ եւ ազգային ազատագրական շարժման գործիչ Ադամ Միցկևիչը։
- 107 տարի առաջ ծնվել է ամերիկացի սցենարիստ եւ դրոցուստր Չարլզ Քրեյվերը, որը Հոլիվուդում հայտնի էր իր դասածական եւ արկածային վեպերով։ 1936-ից նա աշխատել է կինոյում եւ 60 Ֆիլմերի սցենարների հեղինակ է։ «Տիսանիկ» Ֆիլմի սցենարի համար Չարլզն արժանացել է «Օսկարի»։
- 1894 թ. ծնվել է ամերիկացի ակադեմիկոս գիտնական Լորբերս Վինգերը, որը ստեղծել է գիտության միասնական համակարգ, որով, փաստորեն, ուսումնասիրվում, դասակարգվում եւ տղիտղանվում էր գիտական ինֆորմացիան։ Գիտության այդ ճյուղը կոչվում է կիբեռնետիկա։
- 87 տարի առաջ ծնվել է Ֆրանսիացի դրամատուրգ, ծագումով ռումինացի էմեն Իոնեսկուն, որը սկսած 50-ականներից Ա. Ա. Գամսովի եւ Ա. Բեկեթի հետ միասին հիմնել է ավանգարդիսական նոր ուղղություն «աբսուրդի բասրոն» անունով։
- 1966 թ. մահացել է հայ գրող Համաստեղը (Համբարձում Կելենյան), որի ստեղծագործական նկարագրին բնորոշ են 2 կարեւոր հանգամանք կարոն հեռավոր անցյալի նկատմամբ ու կորցրած հայրենիքի վերականգնման երազանքներով ծածկված հոռետեսական նսավածներով։
- 1873 թ. ծնվել է հայ դասածարան եւ բանասեր Հակոբ Մանանդյանը։
- Մյուսը հին հայկական տնտարով SPT անվաւ նույն օրն է։

